

АЛАДЖА МАНАСТИР

Пътеводител

Златното българско Черноморие. Гостоприемно море, топло и ласкаво слънце. Бряг, съхранил първичната си красота. И спомена за древни цивилизации, оставили следите си в историческата памет на тази земя. Сред всичко това - многолюдна и пъстра смесица от езици, възторг и музика.

А само на няколко километра отук палавата игра на вълните и задъханият ритъм на многоезичния човешки поток са заменени от безмълвието и странното очарование на един друг, приказен и тайнствен свят. Пътеката потъва в горските дебри, вековни дървета надвисват над главата като някакви приказни великани и изведнъж пред изумления пътник, в синевата на небето се открояват високи бели скали, изпъстрени с чудновати каменни плетеници. Сред тях, като тъмни сенки от далечното минало, личат руините на старинния Аладжа манастир.

Някога, преди милиони години, тук са се гонели вълните на древното Сарматско море. Минали хилядолетия. Морето постепенно отдръпнало водите си и гъсти гори покрили някогашното дъно. Буйни извори понесли бистрите си струи надолу и звънливата им песен огласяла околностите. Сред тази пустош като самотни странници, запътени към неизвестното, се извисявали високи скали, в които слънцето и вятърът валяли каменните си приказки.

За миналото на монашеската обител е известно много малко. Оскъдните находки не споменават кои са грижливите ръце, превърнали естествените каменни ниши в човешко обиталище. Датировката на оцелелите стенописи свидетелства, че тук е кипял живот през XIII - XIV в. - последните два века от съществуването на средновековната българска държава.

Турската експанзия на Балканите слага край на съществуването на скалния манастир. В годините на робството единствено местното население продължило да посещава и почита това свято за християните място. Времето не е пощадило и истинското християнско име на манастира. До нас е достигнало само арабското му име "Аладжа" - пещерният манастир.

Началото на системни проучвания на този древен християнски паметник е поставено в края на XIX в. от пионерите на българската археология - братята Карел и Хермин Шкорпил. В едно свое писмо К. Шкорпил пише: "Нигде природата и човешкият труд не са събрали толкова много красота и ценности на толкова малко пространство".

Националният паметник на културата "Аладжа манастир" е разположен на територията на Природен парк "Златни пясъци", на 14 км североизточно от гр. Варна и 3.5 км западно от КК "Златни пясъци".

До Аладжа манастир може да се стигне с автобус № 29 от централната спирка срещу катедралата в центъра на града, с лек автомобил или такси, както и от центъра на КК "Златни пясъци". Велосипедът взет под наем от комплексите е също добро средство за достъп до манастира по живописна магистрала, виеща се сред прохладната сянка на гъста, вековна гора. От управлението на КК "Златни пясъци" към Аладжа манастир е трасирана добре поддържана горска пътека за пешеходен преход.

The national culture monument "Aladzha Monastery" is situated on the territory of the Natural Park "Golden Sands" in 14 km. north - east of Varna City and 3.5 km west of a Resort Complex "Golden Sands".

To Aladzha Monastery you can go with a bus № 29 from the Central Bus stop, opposite from the Cathedral in the centre of the city, with a motor car or taxi, as from the Resort Complex "Golden Sands". The bicycle, hired from the Complexes is a very good way for access to the Monastery along the picturesque highway, weaving among the breezy shadow of a thick ancient forest. From the Administration of the Resort Complex "Golden Sands" to the "Aladzha Monastery" is traced a well kept forest path for a walking passage.

The Catacomb findings - the pottery, coins from the time of Emperor Justinian the Great (527-565) and the engraved cross lead to the conclusion that the cave complex was inhabited in the early Christian epoch (4th - 6th century A.D.) by some kind of confraternity.

What attracted these people to this place? It could be the solitude and tranquility in the heart of Mother Nature, where man feels close to the Creator?

Or may be the possibility to escape from the plains of the big Balkan crossroad, an arena of bloody dramas and horrible human catastrophes?

Most findings and ruins are from the period of early Christianity (4th - 6th century A.D.). A time when old states were destroyed and new empires and states were born under the strikes of the barbarians. A time when the pagan world enriched by the ideas of Christianity was giving birth to the new European culture.

To the east of the monastery, in the forest vegetation two other sites are hidden which have been partially studied by the Shcorpil brothers. These are the foundations of an almost 40-meter long Early Christian basilica with a small fortress near it. Pottery found there proves categorically that the basilica and the fortress also belong to the Early Christian epoch (5th - 6th century A.D.).

Whose fates were intertwined in these ruins? Information provided by the famous Byzantine chronologist Emperor Constantine VII Bagrenorodni (913-959) is that: "... in the lands of South Scythia (today Northeastern Bulgaria) and along the Black Sea coast there were many Christian centers which were destroyed by the barbarians..." It is possible that these pieces of the past belong to the one of the earliest Christian centers on the Balkans in the 4th - 6th century A.D.

No written evidence of Aladzha monastery and the Catacombs has been found.

Only the legends of the endless underground labyrinths hiding countless treasures have survived.

Or may be there, far from the destructive power of the time and human vanity the evidence of the past of this mysterious and beautiful place is still preserved.

THE LEGEND OF ALADZHA MONASTERY

Not far from the sea coast, high rocks are rising in the mysterious twilight of thick century-old forests. In the stone niches, carved by the winds of Time, like dark shadows from ancient times the ruins of an old cloister can be seen.

Работно време:

Зимно: 9 - 16 ч., почивни дни: неделя и понеделник
Лятно: 9 - 18 ч., без почивен ден

Аладжа манастир

Варна 9007, Природен парк "Златни пясъци"
тел.: 052 / 355 460, 681 012; факс: 052 / 681 025
www.amvarna.com; e-mail: archmuseum@bulstar.net

Работно време:

Зимно: 10 - 17 ч., почивни дни: неделя и понеделник
Лятно: 10 - 17 ч., почивен ден: понеделник

Посетителски център

Варна 9000, бул. Мария Луиза 41
тел./факс: 052 / 624 948
www.varna.yes.bg; e-mail: vc_varna@abv.bg

Opening hours:

In winter: 9 a.m. - 4 p.m., Days off - Sunday and Monday
In summer: 9 a.m. - 6 p.m., Without day off

Aladzha Monastery

Natural Park "Golden Sands", 9007 Varna, Bulgaria
phones: +359 52 / 355 460, 681 012; fax: +359 52 / 681 025
www.amvarna.com; e-mail: archmuseum@bulstar.net

Opening hours:

In winter: 10 a.m. - 5 p.m., Days off - Sunday and Monday
In summer: 10 a.m. - 5 p.m., Day off - Monday

Visitors centre

41, Maria Luiza Blvd., 9000 Varna, Bulgaria
phone/fax: + 359 52 / 624 948
www.varna.yes.bg; e-mail: vc_varna@abv.bg

Проектът е съфинансиран от Европейския съюз и Република България
The project is co-financed by the European Union and Republic of Bulgaria

Аладжа

манастир

Aladzha monastery

Аладжа манастир е една от малкото скални обителни в България, които в архитектурно отношение следват традициите на градените манастири. Помещенията му са в близост едно до друго и с ясно функционално предназначение. По-голямата част от тях са разположени на първия етаж. Отделни елементи от интериора позволяват да се определи къде са били входа, трапезарията и кухнята, монашеските килии, гробищната църква и гробищата на манастира.

Останките от каменна олтарна маса и оскъдни фрагменти от стенописи в източния край на най-голямото помещение на първия етаж свидетелстват, че там е била манастирската църква. Подобно на други православни църкви от Средновековието и тя е била украсена със стенописи, но лесния достъп до тях е решил съдбата им. До нас са достигнали само отделни фрагменти и едно цветно копие на стенопис от олтара, рисувано в началото на XX в. от варненския художник Милен Сакъзов.

На втория етаж в естествена скална ниша е изграден манастирски параклис. Вита дървена стълба е водела от пода на гробищната църква към него. Стълбата вероятно е унищожена при срутване на скалата и това обстоятелство е съхранило в параклиса част от оригиналните средновековни стенописи.

Меката светлина на свещите столпа образите по стените. Едва личат изображенията на светци с богати одежди. Лъчезарен ангел със загадъчна усмивка придържа единия край на син небесен кръг, от който Христос гледа замислено към грешния човешки свят. Към него е бил отправен погледа на смирения монах, когато е идвал в ранната утрин на молитва, а може би към цялата прекрасна долина и далечната морска шир, окупани от първите слънчеви лъчи, събудени от птичите трели.

На запад от манастира, сред гъстата зеленина, са скрити още няколко пещери, разположени на три нива. Братя Шкорпил са ги нарекли "Катакомбите" - по аналогия с най-ранните култови средища на първите християни. Мрак обгръща пещерните помещения и порутените стени. Гробна тишина цари наоколо и само в каменните гънки сякаш се долавя ехото на нечи молитвени слова. В един от ъглите зее тъмната паст на проход. Той води към древна християнска гробница. В стената над гробовете личи връзан кръст, а от страни буквите "алфа" и "омега". От тях сякаш се долавят словата на Спасителя: "Аз, Исус Христос, съм алфата и омегата, аз съм първият и последният, начало и края".

Скалите вдясно от гробищата крият още една загадка. В каменната стена личи малък вход, изцяло затрупан от свляклата се земя

wondrous monastery with their deeds and encouraged all who were looking for spiritual healing.

Every year, when the monastery holiday came, hundreds of pilgrims streamed in from near and far lands, to honor this holy place and receive God's blessing. Liturgies were served and the monks found kind words to bless everyone.

The end

Years went by unnoticed. The monastery lived in reverie like a peaceful resort. Monks spent their days humbly and peacefully, glorifying God.

However, the Antichrist envied good deeds, piety and bliss and sent numerous pagan armies against the Christians. The Turks spread and flew like black cravens all over Bulgarian land. Godly light went out. People were dying, what was created over centuries disappeared in flames and ashes.

It did not take long for the wave of conquerors to reach this calm place.

The melodious choir of the forest inhabitants terrified went silent among the groans and flames of the massaged last liturgy.

Then everything became calm. Only a couple of monks, who survived miraculously in the bloody bacchanalia, wandered lonely in the ruins. Among frescoes cracked by fire... Among desecrated saints and Jesus with cut out eyes...

Resurrection

It is calm now. Only the wind blows in the ruins and tells in a strange language about the past of the monastery. At dawn and at sunset, when the time for prayer comes from somewhere the unfinished song of the monks can be heard. The Holy liturgy has begun and someone's voice silently whispers words of prayer, which mingle with the multitude of voices of the forest inhabitants.

And around it, just like in ancient times, from near and far people stream to find the way to the heart of the Savior. They listen to the whisper of the rocks and the mysterious sounds of the forest.

And up there, leaning against the old chapel, invisible for the people stands the figure of the mysterious monk. His eyes are full of tears and his hand is raised for a blessing.

Amen!

маса. Какви тайни крие той и накъде води е неизвестно.

Находките от Катакомбите - керамика, монети от времето на император Юстиниан Велики (527-565 г.) и връзаният кръст дават основание да се приеме, че пещерният комплекс е бил обитаван през раннохристиянската епоха (IV-VI в.) от някакво монашеско братство.

Какво е привлякло тези хора тук? Може би самотата и покоя сред лоното на майката природа, където човек се чувства по-близо до Твореца?

Или може би бягството от равнините на големия Балкански кръстопът - арена на кървави драми и страшни човешки катастрофи?

Повечето от находките и развалините са от периода на ранното християнство (IV-VI в.). Време, когато под ударите на "варварите" са се рушили стари и раждали нови империи и държави. Време, когато езическият свят, оплоден от идеите на християнството, е раждал новата култура на Европа.

На изток от манастира сред горската растителност са скрити още два артефакта, проучени частично от братя Шкорпил. Това са основни

те на почти 40-метрова раннохристиянска базилика и до нея малко укрепление. Откритата керамика свидетелства категорично, че базиликата и укрепението са също от раннохристиянската епоха (V-VI в.)

Чии съдби са вплетени в тези руини?

Едно сведение на известния византийски хронист - император Константин VII Багренородни (913-959 г.) гласи: "... в земите на Южна Скития (дн. Североизточна България) и по Черноморието имало много християнски центрове, които варварите унищожили..." Възможно е тези отломки от миналото да са един от най-ранните християнски центрове на Балканите от IV-VI в.

Писмени сведения за Аладжа манастир и Катакомбите не са открити.

Оцелели са само легендите за безкрайни подземни лабиринти, в които са скрити несметни съкровища.

А може би там, далеч от разрушителната мощ на Времето и човешката суета, се съхраняват свидетелствата за миналото на това тайнствено и красиво място.

Манастирската църква

The Monastery church

Предполагаме стенопис от олтара на църквата. Акварелно копие, 1930 г. Художник: Милен Сакъзов

Supposed mural painting of the church's altar. Water - color copy, 1930 Artist: Milen Sakazov

ЛЕГЕНДА ЗА АЛАДЖА Манастир

Недалеч от брега на морето, сред тайнствения полумрак на гъста вековна гора, издига снага високи скали. В каменните ниши, издълбани от ветровете на Времето, като тъмни сенки от далечното минало, личат развалините на старата монашеска обител.

Преданията разказват, че в ранните утрини, когато млечно-белите пелени на мъглата обгръщат старата гора, в руините глухо отеква камбана. Някъде далеч злобещо се киска кукумявка, а вълчи вой и приглася в тишината.

В такова време от скалните дълбини изплува самотната фигура на тайнствен отшелник. Местните хора са го нарекли Рим папа.

Всяка пролет той излиза и търси кому да повери безконечните видения от сънищата си.

Началото

В мрачните дни на далечното минало, когато езическият Рим приковавал с веригите на робството народите по света, неизвестни скитници, прогонени от насилията и неволите, се заселили в това пустинно и непристъпно място. За подслон им послужили пещерите и скалните ниши, изваяни от времето и природните стихии.

Минали години. Като целебен извор, що привлича зажаднелите, изгнаническата обител продължила да привлича все нови и нови последователи с подвига на първите мъченици. Наблизо бил вдигнат Божи храм, който внасял упование в душите на монаси и миряни. А времето били неспокойни и тревожни. Нови племена и народи търсели своето място под слънцето. Под ударите им, някога могъщата империя се разпадала. Скрита в горските дебри, монашеската обител станала надежден пристан за мнозина. Но нищо не можело да спре варварския поток. Пътеките към святото място били открити и това бил краят.

Възраждане

Много време минало оттогава. Тишина и покой се възцарили там, където преди кипял живот. Само вятърът се разхождал сред руините. И плахата фигура на самотен монах се мярвала за миг и пак изчезвала. После отново всичко утихвало.

Веднъж, в подножието на старите скали, водени сякаш от самата Божия ръка, минали неколцина монаси-друмници. Било през пролетта. Лекият ветрец галел рехавата трева и лудувал сред цъфналите кло-ни. Вековната гора, скрила в синкавия си покой старите развалини,

чакала някой да разбули вековните им тайни.

Омаяни от чудната гледка, от спокойствието и тишината, скитниците решили да останат завинаги тук.

Научили за този божествен кът, скоро към тях се присъединили и други монаси. Като светли звезди по небесната твърд, тези достолепни отци озарявали с деянията си чудния скит и насърчавали всички, които търсели духовно изцеление.

И всяка година на храмовия празник на манастира, за да почетат светлата обител и получат божие благоволение, от близо и далеч се стичали стотици поклонници. Отслужвани били литургии, а братята намирали за всекиго добра дума за благослов.

Краят

Неусетно се изнизили годините. Като тих пристан живеела в унес светлата обител. В тишина и смирение прекарвали дните си монасите, славейки Бога.

Но Антихристът завидил на светлите дела, на благочестието и блаженството и изпратил безбройна поганска сган срещу християните. Пръснали се турците и полетели като черни гарвани по цялата българска земя. Помръкнала божествената светлина. Гинели хора, изчезвало в пламъци и пепелища сътвореното от столетия.

Не след дълго вълната на нашествениците стигнала и до този тих кът. Притихнал уплашен сладкогласният хор на горските обитатели сред пламъците и стонове на посечената последна литургия.

После всичко стихнало. Само неколцина монаси, по чудо оцелели от кървавата вакханалия, бродели самотни сред руините. Сред пропукани от огъня фрески... Сред поругани светци и Исус с избодени очи...

Възкресение

Тихо е сега. Само в руините свири вятърът и разказва на непознат език за миналото на светлата обител. При изгрев и залез слънце, когато настъпи часът за молитва, отнейде се дочува недовятата песен на монасите. Божествената литургия е започнала и нечий глас тихо шепне молитвени слова, които се сливат с многогласния хор на горските обитатели.

Наоколо, както в стари времена, отново от близо и далеч прииждат люде, за да открият пътя към сърцето на Спасителя. Вслушват се в шепота на скалите и тайнствените звуци на гората.

А там горе, прислонил снага да старият параклис, незрим за людете стои тайнственият монах. Очите му са пълни със съзли, а десницата му е вдигната за благослов. Амин!

Aladzha monastery is one of the few rock cloisters in Bulgaria which in terms of archeology follows the traditions of built monasteries. Rooms are close to one another and have clearly defined functions. Most of them are located on the first floor. Certain interior elements allow us to discern the places of the entrance, dining-room and the kitchen, monks cells, the cemeterial church and the monastery tomb.

Remnants of a stone altar table and scarce wall-painting fragments in the eastern end of the largest room on the first floor evidence that the monastery church used to be there. Just like any other Orthodox church in the Middle Ages it was decorated with wall-paintings, however, easy access was fatal for them. A few fragments have survived and can be seen in our times, along with a color copy of the altar wall-painting created in the beginning of the 20th century by Milen Sakazov, a painter from the city of Varna.

On the second floor a monastery chapel was built in a natural rock niche. Winding wooden stairs led to it from the floor of the cemeterial church. The stairs were most probably destroyed as a result of falling rocks and due to that circumstance part of the original Medieval chapel wall-paintings have been preserved.

Soft candlelight warms the paintings on the walls. Images of saints in rich garments are barely discernible. A radiant angel with an inscrutable smile holds one end of the blue sky round from where Christ looks thoughtfully upon the sinful human world. He was the one the humble monk looked up to when he came to pray in early morning. Or may be the monk was looking to the whole beautiful valley and the faraway sea expanse, bathing in the first sun rays, awakened by birdsongs.

To the west of the monastery among the thick greenery several other three-level caves are hidden. The Shcorpil brothers named them "The Catacomb" based on the analogy with the earliest cult centers of the first Christians. Darkness envelopes cave rooms and deteriorated walls. Dead silence is all around here and only the words of someone's prayer seem to echo still in the stone folds. In one corner the dark entrance to a passage stands wide open like a mouth. It leads to an ancient Christian tomb. An engraved cross can be seen on the wall above the graves with the letters "alpha" and "omega" on the sides. It seems the words of the Savior "I, Jesus Christ, am the Alpha and the Omega, the first and the last, the beginning and the end" can be heard.

The rocks to the right of the tomb hide another mystery. A small entrance can be seen in the stone wall, which is wholly buried in fallen earth and stone. What secrets it hides and where it leads is unknown.

ALADZHA MONASTERY

Guide

Golden Bulgarian Black Sea Coast. Welcoming sea, warm and careful sun. A coast which has kept its primary beauty. As well as the memory of ancient civilizations, which have left their imprint on the historical memory of this land. And among all this a multitude of people with their colorful mixture of languages, raptures and music.

However, only several kilometers away from here the playful waves and the hectic rhythm of the babbling human crowd melt in the silence and weird charm of a different, mysterious, fairy tale world. The path goes deeper into the forest thicket, century-old trees hang over like fairy tale giants and all at once before the amazed traveler white rocks rise against the blue sky ornamented with peculiar stone interlacing. Tucked into it like dark shadows from the past the ruins of the ancient Aladzha monastery can be seen.

In ancient times, millions of years ago, the waves of the ancient Sarmat Sea were chasing one another here. Thousands of years went by. Sea waters gradually gave way to thick forests, which covered the former seabed. Swift streams carried their clear waters down and their bubbling filled the surroundings with songs. In this wilderness high rocks rose like lonely strangers headed to the unknown, in which the sea and the wind carved their stone fairy tales.

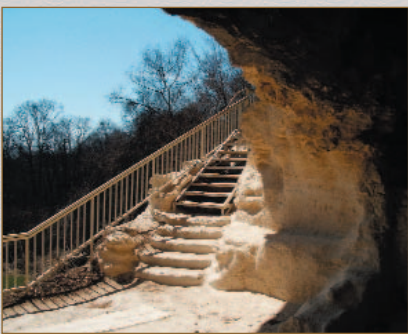
Very little is known about the past of the monastery. Scarce findings do not reveal the names of those whose caring hands turned natural stone niches into human abodes. The age of surviving wall-paintings proves that the place was bubbling with life in 13th and 14th century, which are the last two centuries of the existence of the Medieval Bulgarian State.

The expansion of the Turks on the Balkans put an end to the existence of the rock monastery. In the years of yoke only local people kept visiting and worshipping this sacred Christian place. Time did not spare the real Christian name of the monastery. Only his Arabic name "Aladzha", meaning colorful, has been passed on to us.

Systematic research of this ancient Christian monument began at the end of 19th century by the pioneers of Bulgarian archeology, the two brothers Karel and Hermin Shcorpil. In one of his letters Karel Shcorpil wrote: "There is no other place in the world where nature and human labor created so much beauty and wealth in such a small area."

Входът и част от гробницата

The entrance and a part of the tomb

Монашеските килии

The Monastic cells

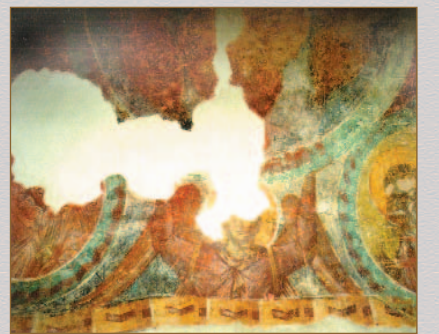
Гробницата

The Tomb

Стенопис от тавана на параклиса. Детайл

Mural painting of the chapel's ceiling. Detail

Параклисът Акварел, 1922 г. Художник: Н. Загоруйко

The chapel Mural painting, 1922 Artist: N. Zagoruyko

Ангел от стенописа в параклиса

Angel from the mural painting in the chapel

